
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

דיאלוג והכרה בסכסוכים אתנו-לאומיים מתמשכים: המקרה
הפלסטיני-ישראלי - 54741

תאריך עדכון אחרון 26-10-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חקר סכסוכים, ניהולם ויישובם

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר מיה כהנוב

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Maya.Kahanoff@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ב' בתאום מראש

תאור כללי של הקורס:

על מרכזיותם של היבטים פסיכולוגיים ורגשיים בסכסוכים חברתיים אתנו-לאומיים מתמשכים נכתב רבות. אנו יודעים כי מעבר לעמדות הגלויות של צדדים בסכסוך נמצאים, בין היתר, גם תהליכים רגשיים לא מודעים המחריפים את הקונפליקט החברתי-אידיאולוגי-פוליטי. הקורס המשלב סדנה התנסותית יחקור היבטים אלה, תוך התמקדות בנושא הזיכרונות הקולקטיביים הטראומטיים של הקבוצות המעורבות בקונפליקט ובצורך בהכרה בהם כגורם העשוי לקדם טרנספורמציה של קונפליקט ופיוס. באמצעות הסדנה נחקור את האפשרות לנהל דיאלוג במצב של קונפליקט קיומי ולהתמודד עם החסמים הפסיכולוגיים המקבעים אותו ומונעים פתרונו; ההתנסות הקבוצתית תלווה בחקירה וניתוח תיאורטי-אנליטי בעזרת מושגים מתחום הפסיכולוגיה החברתית והפסיכו דינמית. כמו כן נתוודע לגישות של טרנספורמציה של קונפליקט ותהליכי פיוס שהתרחשו במקומות שונים בעולם ונדון ברלבנטיות לקונטקסט שלנו. בקורס ישולבו מרצים אורחים וצפייה בסרטים.

מטרות הקורס:

לאפשר לסטודנטים לחוות וללמוד על תהליכים רגשיים המתרחשים במצבי סכסוך מתמשך ומורכב - הן ברמה הקבוצתית והן באופן אישי; להעמיק את החקר וההבנה של השפעתם העמוקה על אפשרות פתרון סכסוכים ולפתח יכולות דיאלוגיות במצבים של קונפליקט בין-קבוצתי.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- * לאפשר לסטודנטים לחוות וללמוד על תהליכים רגשיים המתרחשים במצבי סכסוך מתמשך ומורכב - הן ברמה הקבוצתית והן באופן אישי;
- * להעמיק החקר וההבנה של השפעתם העמוקה על אפשרות פתרון סכסוכים
- * לפתח יכולות דיאלוגיות במצבים של קונפליקט בין-קבוצתי.

דרישות נוכחות (%) :
100%

שיטת ההוראה בקורס:

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:
שיעור ראשון (19.10)
היכרות וכניסה לנושא

שיעור שני (26.10)
אחרות, זהות, דיאלוג

קריאה:

ארליך, ש (2001) "אחרות, גבולות ודיאלוג - הרהורים", בתוך: ח. דויטש ומ. בן-ששון (עורכים) האחר - בין אדם לעצמו ולזולתו, ידיעות אחרונות, סידרת יהדות כאן ועכשיו, עמ' 19-36

הארדינג, מ.א. (1999) "השלכות על אנשים: הצל", בתוך: האני ולא אני, הוצאת מודן, עמ' 75-104

שיעור שלישי ורביעי (2.11 ו 9.11)

היבטים פסיכולוגיים ורגשיים של סכסוכים אתנו-לאומיים מתמשכים

קריאה:

I.

בר-טל, ד (2007) לחיות עם הסכסוך: ניתוח פסיכולוגי-חברתי של החברה היהודית בישראל, ירושלים: כרמל. מתוכו: התשתית הפסיכולוגית של סכסוכים בלתי-נשלטים: המשגה (עמ' 24-52); מנטאליות של מצור (עמ' 79-111)

II.

Kelman, H. (1999) "The interdependence of Israeli and Palestinian national identities: the role of the other in existential conflicts", *Journal of Social Issues*, 55, (3): 581-600

Caplan, N. (1999) "Victimhood and identity: psychological obstacles to Israeli reconciliation with the Palestinians", in: K. Abdel-Malek & D. Jacobson (eds.) *Israeli and Palestinian Identities in History and Literature* (pp. 63-86), New York: St. Martin's Press

שיעור חמישי ושישי (16.11 ו 23.11)

נרטיבים והתמודדות עם העבר

I.

שיינברג-טז ובר-און דן (2010) "חשיבה נרטיבית", בתוך: ר. תובל-משיח, וג. ספקטור-מרזל (עורכות) (2010). מחקר נרטיבי: תיאוריה, יצירה ופרשנות. ירושלים: מאגנס, עמ' 81-105

אורבך, י (2010) "נרטיבים לאומיים ביישוב סכסוך בעל אופי זהותי", בתוך: י. בר-סימן טוב, חסמים לשלום בסכסוך הישראלי-פלסטיני, מכון ירושלים לחקר ישראל, עמ' 158-187

Rotberg, R. I. (2006) "Building legitimacy through narrative", in: Robert, I. Rotberg (ed.) *Israeli and Palestinian Narratives of Conflict*, Indiana University Press, pp 1-18

or:

Bar-Tal, D. & Salomon, G. (2006) "Israeli-Jewish narratives of the Israeli-Palestinian conflict..", in: R. I. Rotberg (ed.) *Israeli and Palestinian Narratives of Conflict*, Indiana University Press, pp. 19-46

יוגב, א. ונווה א. (2000) "למידה דיאלוגית במציאות של זהות לאומית מתהווה: הפולמוס סביב ספרי הלימוד בהיסטוריה", זמנים, 71: 4-19

II.

Montville, J.V. (1993) "Justice and the burdens of history", in: M. Abu-Nimmer (ed.) *Reconciliation, Justice and coexistence- Theory and Practice*, Lexington Books, New York, pp 129-143

Or:

Volkan, V. D. (2001) "Transgenerational transmissions and chosen traumas: an aspect of large-group identity", *Group Analysis*, 34 (1), 79-97

לה-קפרה, ד. (2006) לכתוב היסטוריה, לכתוב טראומה, הוצאת רסלינג/ יד ושם.

צוקרמן, מ (1993) "עבר שאינו עובר", *זמנים*, 45:86-94

הרמן, ג' (2005) טראומה והחלמה, עם עובד/ספרית אופקים

רשות

קינן, ע. (2012) כאילו היא פצע נסתר טראומת מלחמה בחברה הישראלית. ת"א: עם עובד

אורון, י. (2013) השואה, התקומה והנכבה, הוצאת רסלינג

בשיר, ב. וגולדברג, ע (עורכים) (2015) השואה והנכבה: זיכרון, זהות לאומית ושותפות יהודית-ערבית. מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד

שיעור שביעי ושמיני (7.12 ו 30.11)
פרספקטיבות של דיאלוג

מנדס-פלור, פ (2010) "חברותא וחידושה: דו-שיח כעיקרון מטא-סוציולוגי", בתוך: קידמה ונפתוליה; מאבקם של אינטלקטואלים יהודים עם המודרנה, הוצאת עם עובד/ ארון ספרים יהודי, עמ' 336-34327-36

בובר, מ. מ. (1973) בסוד שיח, מוסד ביאליק, ירושלים ("דו-שיח", עמ' 152-107); "יסודותיו של הבין אנושי", עמ' 135-123

אבנון, ד. (2012) מרטין בובר: הדיאלוג הנסתר, הוצאת עם עובד, בתוכו: "פילוסופיה דיאלוגית כביקורת על "אני חושב ובכן אני קיים" (עמ' 168-186); "קהילה דיאלוגית" (עמ' 187-214)

רוטנברג, מ. (תשנ"ד) שבעים פנים לחיים, מוסד ביאליק, עמ' 41-70,

Gurevitch, Z (1989) "The power of not understanding: The meeting of conflicting identities", *The Journal of Applied behavioral science*, 25 (2), 161-173

Saunders, H.H. (2011) *Sustained Dialogue in Conflicts. Transformation and Change*, NY: Palgrave Macmillan

Maddison Sara (2014) "Relational transformation and agonistic dialogue in divided societies", *Political Studies*, pp. 1-17

II. הישראלית בחברה דיאלוגיות התערבויות.

שפירא, מ (2000) "מהלכן של קבוצות דיאלוג: תיאוריה ומעשה", בתוך: ש. אוסטרופ (עורכת) דיאלוג ומנהיגות על קווי השבר של החברה הישראלית, ג'וינט-מכון ברוקדייל, ירושלים, עמ' 41-62

כהנא, ב. וכהנוב, מ (2000) "יחסים בין דתיים לבין חילוניים בישראל - משבר והשלכותיו", בתוך: ש. אוסטרופ (עורכת) דיאלוג ומנהיגות על קווי השבר של החברה הישראלית, ג'וינט-מכון ברוקדייל, ירושלים, עמ' 201-222

כץ, י. וכהנוב, מ. (1990) "סקירת דילמות בהנחיה של קבוצות מפגש בין יהודים לערבים בישראל" מגמות, ל"ג, (1) עמ' 29-47

פרידברג, ד (2009) "בין האישי לפוליטי: התבוננות בדינאמיקה הקבוצתית במפגשי דיאלוג של יהודים ופלסטינים בישראל", אנליזה ארגונית, ירושלים: צפנת, מכון למחקר פיתוח וייעוץ ארגוני, עמ' 61-85

יעקב, ל (2009) "בין קונפליקט לדיאלוג: דינאמיקות פנים-ארגוניות בשדה המפגש היהודי-פלסטיני", אנליזה ארגונית, ירושלים: צפנת, מכון למחקר פיתוח וייעוץ ארגוני, עמ' 86-101

חלבי, ר (עורך) (2000) דיאלוג בין זהויות. מפגשי ערבים ויהודים בנוה שלום. אדום, הקיבוץ המאוחד,

כהנוב, מ (2010) דיאלוג חשוף: מפגש בין יהודים לערבים בישראל, מוסד ביאליק ואוניברסיטת בן גוריון

שיעור תשיעי - עשירי (14.12 ו 21.12)
פרקטיקות של עדות

פלמן, ש ולאוב, ד. (2008) עדות; משבר העדים בספרות, בפסיכואנליזה ובהיסטוריה, רסלינג, במיוחד:

לאוב, ד. "נשיאת עדות, או תפוכות ההאזנה", עמ' 67-81; ו "אירוע-בלא-עד: אמת, עדות והישרדות", עמ' 83-96

Helman, S. (2015). "From the protest to testimony and confession: The changing politics of peace organizations in Israel", in: F.Markowitz, S.Sharot & M.Shoked (Eds.) *Toward an Anthropology of Nation Building and Unbuilding in Israel*, Lincoln and London: University of Nebraska Press, pp. 73-90.

אולמן, ח. (2012) "לראות את המחסומים: על תהליך העדות בחברה ובטיפול", בתוך: י. אליצור (עורך) כתם של עננה קלה. חיילים, צבא וחברה באינתיפאדה, אדום, הוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 140-155

שיעור אחד-עשר (28.12)
הכרה וטרנספורמציה של קונפליקט

הונת אקסל (2008), זלזול ומתן הכרה, אדום: הוצאת הקיבוץ המאוחד (במיוחד ההקדמה של ז'וזה ברונר: אתיקה של תביעה ונתינה עם 7-34)
או:
ג'מאל, א. (2001) הכרה הדדית, פיוס וטרנספורמציה של סכסוכים, סוציולוגיה ישראלית ג'
(2):313-328

בר, און, ד. (תשס"ה) "צדק פורמלי וצדק בין אישי: בחינה מחדש של מושג הפיוס", משפט וממשל, ח':
623-642

שיעור שנים-עשר - שלושה-עשר (11.1.16 ו 4.1.16)
פיוס

Kelman, H.C (2010) "Conflict Resolution and Reconciliation: A Social-Psychological Perspective on Ending Violent Conflict Between Identity Groups", 10/2010. *Landscapes of Violence: An Interdisciplinary Journal Devoted to the Study of Violence, Conflict, and Trauma*. 1(1):Article 5

Minow, M. (1998) *Between Vengeance and Forgiveness; Facing History after Genocide and Mass Violence*, Boston: Beacon Press, especially: "Truth Commission" pp. 52-90; and "Facing History", pp. 118-147

Villa -Vicencio, C. (2006) "The politics of reconciliation", in: T. A. Borer (ed.) *Telling the Truths. Truth Telling and Peace building in Post-Conflict Societies*, University of Notre Dame press, pp. 59-82

Avruch, K. (2010) "Truth and Reconciliation Commissions: problems in Transitional Justice and the reconstruction of identity", *Transcultural Psychiatry*, Vol 47 (1):
33-49

Borer, T.A. (2006) "Truth telling as a peace-building activity: a theoretical overview", in: "Telling the Truth; Truth telling and Peace building in Post-conflict Societies, Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press, pp. 1-58;

Rey, C. & Owens, I. (1998) "Perceptions of psychosocial healing and the Truth and Reconciliation Commission in South Africa", *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 4 (3)' 257-270

Philpott, D. (2012) *Just and Unjust Peace*, Oxford University Press, especially:
- "The wounds of political injustice", in: *Just and Unjust Peace*, pp. 30-47
- "Four practices: building socially just institutions, acknowledgment, reparation,

and
apologies", in:, pp. 171-206

שיעור ארבעה-עשר (26.1)
סיכום - תובנות ושאלות שנתרו פתוחות....

חומר חובה לקריאה:

ארליך, ש (2001) "אחרות, גבולות ודיאלוג - הרהורים", בתוך: ח. דויטש ומ. בן-ששון (עורכים) האחר - בין אדם לעצמו ולזולתו, ידיעות אחרונות, סידרת יהדות כאן ועכשיו, עמ' 19-36

הארדינג, מ.א. (1999) "השלכות על אנשים: הצל", בתוך: האני ולא אני, הוצאת מודן, עמ' 75-104

בר-טל, ד (2007) לחיות עם הסכסוך: ניתוח פסיכולוגי-חברתי של החברה היהודית בישראל, ירושלים: כרמל. מתוכו: התשתית הפסיכולוגית של סכסוכים בלתי-נשלטים: המשגה (עמ' 24-52); מנטאליזציה של מצור (עמ' 79-111)

Kelman, H. (1999) "The interdependence of Israeli and Palestinian national identities: the role of the other in existential conflicts", *Journal of Social Issues*, 55, (3): 581-600

Caplan, N. (1999) "Victimhood and identity: psychological obstacles to Israeli reconciliation with the Palestinians", in: K. Abdel-Malek & D. Jacobson (eds.) *Israeli and Palestinian Identities in History and Literature* (pp. 63-86), New York: St. Martin's Press

שיינברג טז ובר-און דן (2010) "חשיבה נרטיבית", בתוך: ר. תובל-משיח, וג. ספקטור-מרזל (עורכות) (2010). מחקר נרטיבי: תיאוריה, יצירה ופרשנות. ירושלים: מאגנס, עמ' 81-105

אורבך, י (2010) "נרטיבים לאומיים ביישוב סכסוך בעל אופי זהותי", בתוך: י. בר-סימן טוב, חסמים לשלום בסכסוך הישראלי-פלסטיני, מכון ירושלים לחקר ישראל, עמ' 158-187

Rotberg, R. I. (2006) "Building legitimacy through narrative", in: Robert, I. Rotberg (ed.) *Israeli and Palestinian Narratives of Conflict*, Indiana University Press, pp 1-18
or:

Bar-Tal, D. & Salomon, G. (2006) "Israeli-Jewish narratives of the Israeli-Palestinian conflict..", in: R. I. Rotberg (ed.) *Israeli and Palestinian Narratives of Conflict*, Indiana University Press, pp. 19-46

יוגב, א. ונווה א. (2000) "למידה דיאלוגית במציאות של זהות לאומית מתהווה: הפולמוס סביב ספרי הלימוד בהיסטוריה", זמנים, 71: 4-19

Montville, J.V. (1993) "Justice and the burdens of history", in: M. Abu-Nimmer (ed.) *Reconciliation, Justice and coexistence- Theory and Practice*, Lexington Books, New

York, pp 129-143

Or:

Volkan, V. D. (2001) "Transgenerational transmissions and chosen traumas: an aspect of large-group identity", *Group Analysis*, 34 (1), 79-97

לה-קפרה, ד. (2006) לכתוב היסטוריה, לכתוב טראומה, הוצאת רסלינג/ יד ושם.

זוקרמן, מ (1993) "עבר שאינו עובר", *זמנים*, 45:86-94

הרמן, ג' (2005) טראומה והחלמה, עם עובד/ספרית אופקים

מנדס-פלור, פ (2010) "חברותא וחידושה: דו-שיח כעיקרון מטא-סוציולוגי", בתוך: קידמה ונפתוליה; מאבקם של אינטלקטואלים יהודים עם המודרנה, הוצאת עם עובד/ ארון ספרים יהודי, עמ' 336-34327-36

בובר, מ. מ. (1973) בסוד שיח, מוסד ביאליק, ירושלים ("דו-שיח", עמ' 152-107; "יסודותיו של הבין אנושי", עמ' 135-123)

אבנון, ד. (2012) מרטין בובר: הדיאלוג הנסתר, הוצאת עם עובד, בתוכו: "פילוסופיה דיאלוגית כביקורת על "אני חושב ובכן אני קיים" (עמ' 168-186); "קהילה דיאלוגית" (עמ' 187-214)

רוטנברג, מ. (תשנ"ד) שבעים פנים לחיים, מוסד ביאליק, עמ' 41-70,

Gurevitch, Z (1989) "The power of not understanding: The meeting of conflicting identities", *The Journal of Applied behavioral science*, 25 (2), 161-173

Saunders, H.H. (2011) *Sustained Dialogue in Conflicts. Transformation and Change*, NY: Palgrave Macmillan

Maddison Sara (2014) "Relational transformation and agonistic dialogue in divided societies", *Political Studies*, pp. 1-17

שפירא, מ (2000) "מהלכן של קבוצות דיאלוג: תיאוריה ומעשה", בתוך: ש. אוסטרופ (עורכת) דיאלוג ומנהיגות על קווי השבר של החברה הישראלית, ג'וינט- מכון ברוקדייל, ירושלים, עמ' 41-62

כהנא, ב. וכהנוב, מ (2000) "יחסים בין דתיים לבין חילוניים בישראל - משבר והשלכותיו", בתוך: ש. אוסטרופ (עורכת) דיאלוג ומנהיגות על קווי השבר של החברה הישראלית, ג'וינט- מכון ברוקדייל, ירושלים, עמ' 222-201

כץ, י. וכהנוב, מ. (1990) "סקירת דילמות בהנחיה של קבוצות מפגש בין יהודים לערבים בישראל" מגמות, ל"ג, (1) עמ' 29-47

פרידברג, ד (2009) "בין האישי לפוליטי: התבוננות בדינאמיקה הקבוצתית במפגשי דיאלוג של יהודים ופלסטינים בישראל", אנליזה ארגונית, ירושלים: צפנת, מכון למחקר פיתוח וייעוץ ארגוני, עמ' 61-85

-
- יעקב, ל (2009) "בין קונפליקט לדיאלוג: דינאמיקות פנים-ארגוניות בשדה המפגש היהודי-פלסטיני", אנליזה ארגונית, ירושלים: צפנת, מכון למחקר פיתוח וייעוץ ארגוני, עמ' 86-101
- חלבי, ר (עורך) (2000) דיאלוג בין זהויות. מפגשי ערבים ויהודים בנוה שלום. אדום, הקיבוץ המאוחד, כהנוב, מ (2010) דיאלוג חשוף: מפגש בין יהודים לערבים בישראל, מוסד ביאליק ואוניברסיטת בן גוריון
- פלמן, ש ולאוב, ד. (2008) עדות; משבר העדים בספרות, בפסיכואנליזה ובהיסטוריה, רסלינג, במיוחד: לאוב, ד. "נשיאת עדות, או תהפוכות ההאזנה", עמ' 67-81; ו "אירוע-בלא-עד: אמת, עדות והישרדות", עמ' 83-96
- Helman, S. (2015). "From the protest to testimony and confession: The changing politics of peace organizations in Israel", in: F.Markowitz, S.Sharot & M.Shoked (Eds.) *Toward an Anthropology of Nation Building and Unbuilding in Israel*, Lincoln and London: University of Nebraska Press, pp. 73-90.
- אולמן, ח. (2012) "לראות את המחסומים: על תהליך העדות בחברה ובטיפול", בתוך: י. אליצור (עורך) כתם של עננה קלה. חיילים, צבא וחברה באינתיפאדה, אדום, הוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 140-155
- הונת אקסל (2008), זלזול ומתן הכרה, אדום: הוצאת הקיבוץ המאוחד (במיוחד ההקדמה של ז'וזה ברונר: אתיקה של תביעה ונתינה עמ 7-34)
או:
ג'מאל, א. (2001) הכרה הדדית, פיוס וטרנספורמציה של סכסוכים, סוציולוגיה ישראלית ג' (2):313-328
- בר, און, ד. (תשס"ה) "צדק פורמלי וצדק בין אישי: בחינה מחדש של מושג הפיוס", משפט וממשל, ח': 623-642
- Kelman, H.C (2010) "Conflict Resolution and Reconciliation: A Social-Psychological Perspective on Ending Violent Conflict Between Identity Groups", 10/2010. *Landscapes of Violence: An Interdisciplinary Journal Devoted to the Study of Violence, Conflict, and Trauma*. 1(1):Article 5
- Minow, M. (1998) *Between Vengeance and Forgiveness; Facing History after Genocide and Mass Violence*, Boston: Beacon Press, especially:"Truth Commission" pp. 52-90; and "Facing History", pp. 118-147
- Villa -Vicencio, C. (2006) "The politics of reconciliation", in: T. A. Borer (ed.) *Telling the Truths. Truth Telling and Peace building in Post-Conflict Societies*, University of Notre Dame press, pp. 59-82
- Avruch, K. (2010) "Truth and Reconciliation Commissions: problems in Transitional

Justice and the reconstruction of identity", Transcultural Psychiatry, Vol 47 (1): 33-49

Borer, T.A. (2006) "Truth telling as a peace-building activity: a theoretical overview", in: "Telling the Truth; Truth telling and Peace building in Post-conflict Societies, Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press, pp. 1-58;

Rey, C. & Owens, I. (1998) "Perceptions of psychosocial healing and the Truth and Reconciliation Commission in South Africa", *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 4 (3) ' 257-270

Philpott, D. (2012) *Just and Unjust Peace*, Oxford University Press, especially:
- "The wounds of political injustice", in: *Just and Unjust Peace*, pp. 30-47
- "Four practices: building socially just institutions, acknowledgment, reparation, and apologies", in:, pp. 171-206

חומר לקריאה נוספת:

קנין, ע. (2012) כאילו היא פצע נסתר טראומת מלחמה בחברה הישראלית. ת"א: עם עובד

אורון, י. (2013) השואה, התקומה והנכבה, הוצאת רסלינג

בשיר, ב. וגולדברג, ע (עורכים) (2015) השואה והנכבה: זיכרון, זהות לאומית ושותפות יהודית-ערבית. מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 30 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 60 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

דרישות הקורס:
נכחות בכל הפגישות חובה; השתתפות פעילה וכתבת יומן (10%)
הצגת נושא בכיתה (30%)
הגשת עבודת גמר בסיום הקורס (60%)

